

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

TELEKI PÁL ORSZÁGOS FÖLDRAJZ-FÖLDTAN VERSENY

ORSZÁGOS DÖNTŐJÉNEK

FELADATLAPJA

8. osztály

2014.

Kedves Versenyző!

Kérünk, mielőtt elkezdenéd a feladatlap kitöltését, figyelmesen olvasd át az alábbi útmutatót!

ÚTMUTATÓ

A feladatlap megoldásához segédeszköz nem használható! Könyvet, térképet, mobiltelefont a versenyre bevinni nem lehet! A feladatokat tintával (golyóstollal) kell megoldanod! Mielőtt válaszolsz a kérdésekre, jól gondold át a feladatot!

Ne időzz túl sokáig egynél! Ha megakadsz, nyugodtan menj tovább! A kihagyottakra akkor térj vissza, ha már valamennyi kérdésen végighaladtál, és még van idő!

A feladatlap összesen 100 kérdést, illetve feladatot tartalmaz. Az egyes feladattípusok előtt útmutató található. Ezek tanulmányozása elengedhetetlen a helyes megoldáshoz.

A feladatok elvégzése után, a végleges válaszokat vezesd át az „Értékelő lapra”! Az „Értékelő lapon” már nem javíthatsz! Az átjavított válaszokat nem fogadjuk el! Törekegy az olvasható írásra!

**Minden helyesen megoldott feladat egy pontnak számít.
Az elérhető maximális pont: 100**

A feladatok megoldására 90 perc áll a rendelkezésedre.

Sikeres, örömteli versenyzést kívánunk!

EGYSZERŰ VÁLASZTÁS – INNEN - ONNAN

Útmutató: Ezek a feladatok egy kérdésből és 5 válaszból állnak. A válaszok közül mindig csak egy a teljesen helyes. A feladatmegoldás során ezt kell kiválasztanod és a betűjelét az „Értékelő lapon” „X” -jellel áthúznod!

1. Melyik európai országnak nincs tengerpartja?

- A. Montenegró
- B. Szerbia
- C. Bulgária
- D. Észtország
- E. Szlovénia

2. Melyik ország a legkisebb területű?

- A. Lettország
- B. Belgium
- C. Svájc
- D. Hollandia
- E. Litvánia

Forrás: <http://europa.terkepek.net/vakterkep.html>

3. Melyik európai ország területén nem folyik keresztül a Rajna?

- A. Németország
- B. Luxemburg
- C. Franciaország
- D. Svájc
- E. Hollandia

- 4. Melyik hegység az Eurázsiai-hegységrendszer tagja?**
- Francia-középhegység
 - Rodope
 - Donyec-hátság
 - Pindosz-hegység
 - Ardennek
- 5. Milyen vallású emberek élnek többségében Bulgáriában?**
- muzulmán
 - római katolikus
 - ortodox keresztény
 - evangélikus
 - zsidó
- 6. Mit értünk az urbanizáció alatt?**
- A városok előváros övezetének a növekedését.
 - A városokból történő kiköltözést pl.: a falvakba.
 - Szórvány települések hálózatát.
 - A városok számának, egyben a városi lakosság arányának növekedését.
 - A városias életmód eltűnését.

EURÓPAI ORSZÁGOK JELLEMZŐ ADATAI, TÉNYEI, IDEGENFORGALMI ÉRDEKESSÉGEI

Útmutató: A nagybetűvel jelölt európai országokra vonatkozó állításokat kell felismerned! Először az állítást olvasd el, és azután keresd meg hozzá a megfelelő ország betűjelét! A helyes válasz betűjelét „X”-jellel húzd át az „Értékelő lapon”!

- Lettország**
- Franciaország**
- Svédország**
- Magyarország**
- Görögország**

- A kelták alapította főváros, leginkább a divat és a kozmetikumok (Chanel, Christian Dior stb.) fővárosaként ismert, de itt van az UNESCO központja is.
- Ez a közepes méretű ország számottevő réteg- és termásvíz vagyónával a legnagyobbak közé tartozik Európában.
- Az ország régi fővárosa, az érseki székhelyű Uppsala volt, itt kezdte meg munkásságát Carl von Linné, a híres természettudós.
- Európában első helyen áll az atomenergia felhasználásában.
- Tengerpartjával, kedvező éghajlati adottságaival vonzza az üdülni vágyókat.
- A fővárosa: Riga, a Daugava folyó torkolatában épült ki, és a 13.-15. sz. között a Hanza-kereskedelem egyik állomása volt.
- Az ország első iskolájának is helyetadó bencés apátsága, értékes nyelvemléket: „A tihanyi apátság alapítólevelét” őrzi.
- Konyhájára jellemző a rénszarvashús fogyasztása.
- Az óceáni éghajlaton kívül, mediterrán, nedves kontinentális és hegyvidéki éghajlat teszi változatossá területét.
- A Kelet-európai-síkság egyenetlen morénavidéke itt csak 311 m-re magasodik ki.
- A Mediterránium egyik legkorábbi civilizációja itt bontakozott ki.

NÉGYFÉLE ASSZOCIÁCIÓ – EURÓPÁRA VONATKOZÓAN

Egy kérdésre négy válasz közül kell a helyes választ megtalálni! A helyes válasz nagybetűjét „X”-jellel húzd át az Értékelő lapon!

- A) Kelet-Európa
- B) Nyugat-Európa
- C) mindkettőre vonatkozik
- D) egyikre sem vonatkozik

- 34. Lakói többnyire szláv eredetű nyelven beszélnek.
- 35. Országai kivétel nélkül az Európai Unió tagjai.
- 36. Hegységei között vannak kaledon rögök is.
- 37. Déli határán megjelenik a fiatal gyűrt övezet.
- 38. Ez a terület szénhidrogén-lelőhelyekben gazdagabb.
- 39. Itt van a térség egyik legfejlettebb metropolisza: Szentpétervár.
- 40. Az óceáni hatás erősen érződik a területén.
- 41. Több országának nincs tengerpartja.
- 42. Az Észak-atlanti-áramlás jelentősebben befolyásolja éghajlatát.
- 43. Mezőgazdaságában inkább az erdőgazdálkodás dominál (uralkodik).
- 44. Két kontinens szárazföldi határaként egy idős rögvidék határolja kelet felé.
- 45. Az országai az Európa Unió fejlett magterületéhez tartoznak.

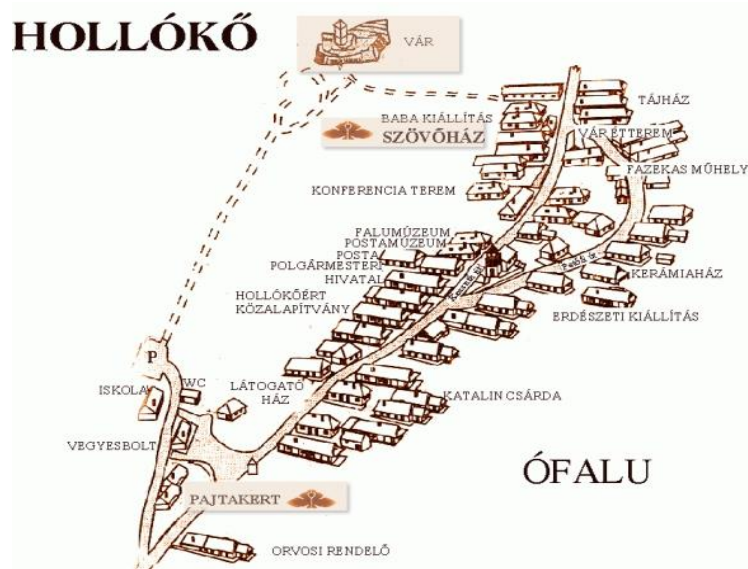
A VILÁGÖRÖKSÉG RÉSZEKÉNT

Útmutató: Olvasd el a www.nogradgeopark.eu honlapján megjelent tájékoztatót! Vesd össze az információkat a térképvázlati és a képi tartalmakkal, majd válaszolj a kérdésekre!

„Hollókő - A világörökségi falu

Koordináták:
é. sz. 47° 59' 46.32",
k. h. 19° 35' 30.55"

Forrás: www.nogradgeopark.eu / Képgaléria

Hollókő Magyarország egyetlen faluja, amely az UNESCO világörökségi listán szerepel, és így világszerte ismert. A Világörökség Bizottság 1987-ben a magyarországi várományos helyszínek közül Budapest mellett elsőként a Nógrád megyei palóc falut, Hollókőt vette fel a Világörökségi Listára. A

legfontosabb feltételnek, azaz az egyedi és egyetemes jelentőségnek Hollókő azzal tesz eleget, hogy a 17-18. században kialakított falu a hagyományos településformáját, a tradicionális építészet és a 20. századot megelőző falusi élet páratlan példája, melyet sikerült eredeti állapotában megőrizni. Hollókő szelíd és harmonikus szimbiózisban fejlődött a természettel és napjainkra sem vált Szabadtéri Múzeummá: mindmáig élő, lakott település. Hagományörző lakói az épületek nagy részét jelenleg is rendeltetészerűen használják. Kiss József volt az a műemlékvédő építész, aki kezdeményezte Hollókő azon belül is Ófalu műemlékké nyilvánítását.

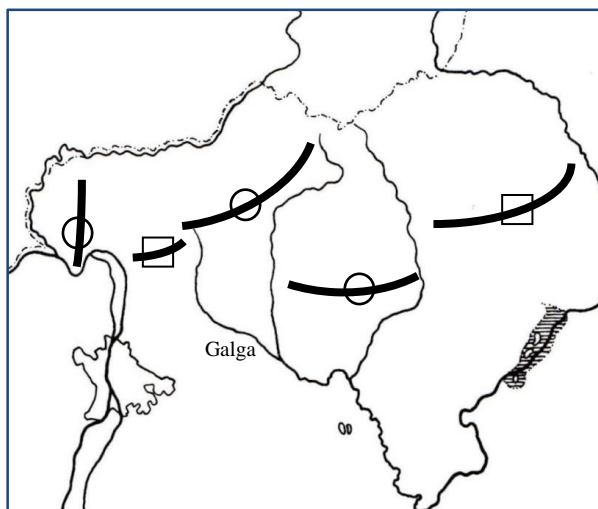
Fekvése

A település Nógrád megye középső részén Szécsény várostól délkeletre, Pásztó városától északkeletre a Cserhát-hegységben található meg. A mindössze pár száz fős település Ófaluja a világörökség része. A falu kizárólag közúton Szécsény irányából, és a 21. számú főútról Pásztó előtt lehajtva a 2122-es számú mellékútra, közelíthető meg. Hollókőn festői környezetben, a megőrzött falukép együttesében működik az a falumúzeum 1964 óta, amely egy jellegzetes palóc parasztcsalád életmódját, lakását, bútorait viseletét és gazdasági eszközeit mutatja be.

A Keleti- vagy Vulkáni-Cserhát alacsony vulkáni rögvidék. Harmadidőszaki romvulkánok, andezittelérek (dejkek) és összetört lávatarakó alkotja. Ilyen dejk vonulatra épült Hollókő, Buják, Szanda és Ecseg vára. A Karancs (729 m) lakkolithegy, egymás felett és mellett elhelyezkedő kölencséből áll (andezit), melyeket még sok helyen beborít az oligocén homokkő. Csak a meredekebb részekén exhumálódott az andezit. A Cserhát középhőmérséklete 9-9,5°C. Csapadék 600-650 mm, mert szélárnyékban fekszik. A patakok vízhozama csekély, a Galga a főfolyója.”

Forrás: <http://www.nogradgeopark.eu/index.php?f=4&s=2&gid=18>

46. Melyik magyarországi nagytájhoz tartozik Hollókő környéke?
47. Milyen falutípusba tartozik a település szerkezete alapján?
48. Melyik magyarországi régió része Nógrád megye?
49. Nevezd meg, hogy ebbe a régióba, mely megyék tartoznak még?
.....(2 válasz 1 pontot ér)
50. Melyik gazdasági szektor tartja el napjainkban a falu közösségét?
51. Melyik történelmi tájunkról települtek ide a palócok?
52. Melyik országban van, ez a terület?

Forrás: Dr. Kürti György

53. Nézd meg a térképvázlatot, milyen kőzet uralja a Cserhát nyugati felét?

54. Hogyan keletkezett a Nyugati-Cserhát kőzete?
.....

A Cserhát Hollókői Tájvédelmi Körzet északi része

Forrás: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Cserhát>

55. A Hollókői várból kinézve, a táj arculatát mutatja a fotó. Miért nevezik a Vulkáni-Cserhát vidékét romvulkánnak?
.....

56. Mi a dejk?

57. Nevezd meg a Vulkáni-Cserhát, délkeletre eső, vulkáni hegyvidéki szomszédját!

58. Milyen eredetű kőzetcsoporthoz tartozik a homokkő?.....

59. Hollókő a Novohrad - Nógrád Geopark része. Mivel foglalkozik a geopark?
.....

60. Mit jelent az, hogy a Vulkáni-Cserhát szélárnyékban fekszik?
.....

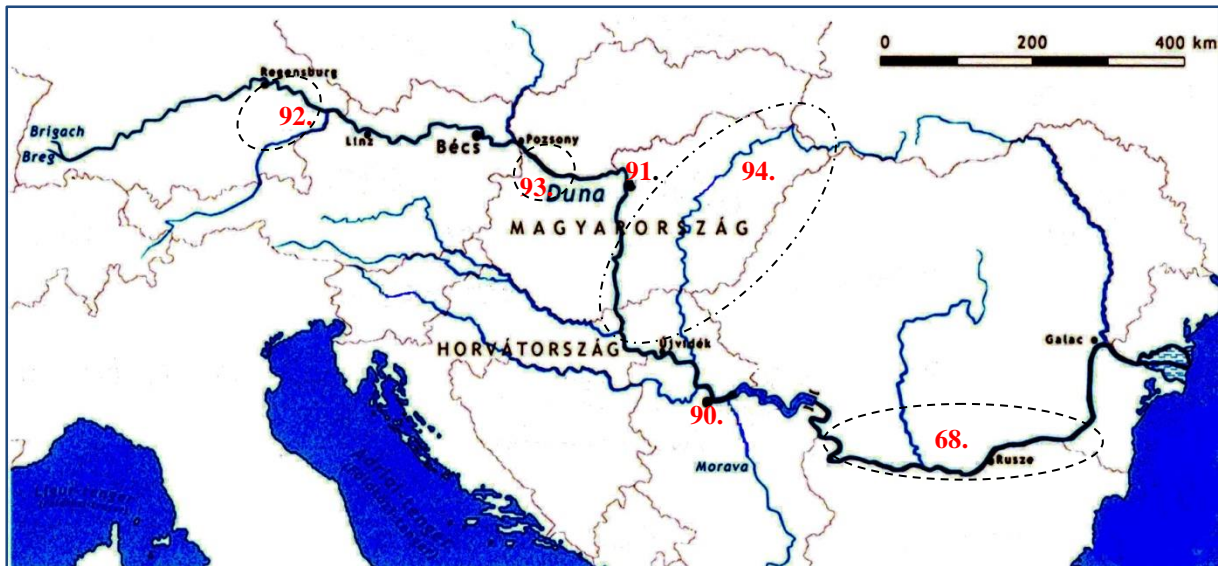
61. Hova szállítja közvetlenül a Galga folyó a Cserhát vizeit?

62. Vízrajzilag a Vulkáni-Cserhát vidéke lefolyástalan vagy lefolyásos terület?

A DUNÁN UTAZVA - JÁTÉKOS FÖLDRAJZ

Útmutató: Kirándulást szervezett a Duna forrásáig két barátod. Úgy gondolták, hogy az útjuk egy részét busszal, ill. majd hajóval teszik meg. Előbb busszal Dunaeschingenbe utaztak, hogy megnézzék a Duna-forrásának emlékművét majd Ulmnál szálltak hajóra. A tervük megvalósult, hazaértek. Most egy játékos beszámolóra készültek a barátaik számára az útjuk során készített feljegyzéseikből, ill. azokból a forrásanyagokból, amelyeket felhasználtak arra, hogy jobban megismerjék Közép-Európa legnagyobb hajózható vízi útját. A térképet, amit meg akartak Nektek mutatni egy-két helyen kitaláltak, ill. az elkészült jegyzetükben is üresen hagytak részeket. A kitalart és üresen hagyott helyek földrajzi vonatkozásait a barátoknak kell kitalálniuk. Most itt állsz a feladat előtt!

Egészítsd ki a szöveg üresen hagyott részeit!

Forrás: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Duna>

63. Meglepődve tapasztaltuk, hogy a Duna hivatalos forrása egy díszkútból fakad, így el is neveztük ezt a kutat a „dunaeschingeni csodakútnak”. Az emléktábla szerint, innen a Duna 2840 km-t tesz meg, amíg eléri a-tengert.

64. És hol van az a 8-10 km, míg megszületik a Duna? Az a két forrásából tevődik össze az északi-ből és

65. a déli.....-ből,

66. míg megérkezik a hegyekből: a-ből.

A Duna 10 országon folyik keresztül, az egyes folyószakaszok hossza a táblázatban tanulmányozható.

67. A leghosszabb folyószakasza keleten alakult ki: km hosszan, a

68. –alföldön hömpölyög a folyó.

A 10 ország az eredéstől a torkolatig haladva:

Ország	jobb part		bal part	
	Folyamkilométer	Hossz	Folyamkilométer	Hossz
69. 	2888,77 – 2223,20	659 km	2888,77 – 2201,77	687 km
70. 	2223,20 – 1872,70	351 km	2201,77 – 1880,26	322 km
71. 	1872,70 – 1850,20	22 km	1880,26 – 1708,20	172 km
 Magyarország	1850,20 – 1433,00	417 km	1708,20 – 1433,00	275 km

 Horvátország	1433,00 – 1295,50	138 km	nincs	nincs
72. 	1295,50 – 845,65	450 km	1433,00 – 1075,00	358 km
73. 	374,10 – 0,00	374 km	1075,00 – 134,14 79,63 – 0,00	1020 km
74. 	845,65 – 374,10	472 km	nincs	nincs
75. 	nincs	nincs	134,14 – 133,57	0,6 km
76. 	nincs	nincs	133,57 – 79,63	54 km

(Forrás: Duna Bizottság, 2004)

77. Ez még nem minden! Itt vannak az érdekességek!

A Duna németországi Immendingen falu mellett tűnik el a föld alá, majd a vize 12 km-re az Ach forrásánál tör újra a felszínre - olvastuk a Wikipédia ismertetőjében. Ezt meg is néztük.

Elképesztő!!! Az Ach vize a Boden-tavon (Bodensee) keresztül így végül Nyugat-Európa

legnagyobb folyójába, a ömlik.

Elmondhatjuk, hogy a Duna az Északi-tenger felé is ad vizet. Hihetetlen!!!

78. Hogyan keletkezett a Boden-tó?

- A. A jégtakaró gleccsere mélyítette ki a tó medencéjét és majd végmorénával elgátlódott a vize, a jégkorszak utáni felmelegedéskor.
- B. Az Északi-Mészkő-Alpokban keletkezett karsztos tó.
- C. Vulkáni eredetű.

79. A Duna nagyon fontos nemzetközi hajózási útvonal. A torkolatától a **Brăila**ig tengeri, onnan a németországi **Ulmig** folyami hajókkal járható. A Duna mellett mintegy hatvan mellékfolyója is hajózható.

Melyik országban van **Brăila**?

80. Többek között a **legjelentősebb mellékfolyói**:

a svájci eredésű, ami Passaunál éri el a Dunát.

81. a Csehország keleti felének vizeit is összegyűjtő, az osztrák-szlovák határt is képező:

82. az Ukrán-Kárpátok: Máramarosi-havasaiban eredő baloldali mellékfolyója: a

83. a Dolomitok és a Karni-Alpok forrásvidékének folyóit összegyűjtő, a Murát is felvevő:

84. a Júlia-Alpokban eredő:

85. a Székelyföld „nemzeti” folyója: az

86. és Galati környékén beömlő a

A dunai hajózás nemzetközi jogrendjét a **Budapest** székelő **Duna Bizottság** határozza meg. Ez a szervezet foglalkozik az Európai Unió Duna-stratégiájával is, többek között a dunai hajózás újbóli felfejlesztésével.

87. A hajózás megkönnyítése és gyorsítása érdekében több csatorna is kapcsolódik a Dunához, melyek közül a legjelentősebb a Ennek eredményére a Duna része lett a Sulinától - Rotterdamig tartó transzkontinentális, folyami hajózási útvonalnak.

88. Melyik országban fekszik Sulina?

89. Melyik ország kikötője Rotterdam?

90. A Dunán nagyszámú **nemzetközi árukikötő** található. Ezek közül a legnagyobbak Sulina, Brăila, Galati, Rusze, a szerb:.....,

91. a hazaik közül a legnagyobb:

92. Mi Ulmnál szálltunk a nemzetközi folyami hajóra és több nemzetközi kikötőt érintettünk, míg haza felé hajóztunk: Passau, Linz, Bécs, Pozsony. De előtte megnéztük Ulm nevezetességét: az Ulmi Székesegyházat, amely a világ legmagasabb (161,53 m magasságú) templomtornyával rendelkezik. A Duna első nagyobb medencéje, míg megteszi az útját a tenger felé, a morénával és folyóvízi üledékekkel fedett:

.....

93. A Duna kisebb hordalékkúpját az Alpokból kiérve és a Kárpátokból ideérkező mellékfolyókkal együtt építette ki a(Hol?).

94. A Duna tájformáló szerepe kettős, egyszerre épít és pusztít is. A rombolás elsősorban a gyorsabb folyású, hegyi szakaszokon, míg az építés a lassabb folyású, alföldi részeken jellemző. A Kárpát-medencében, a Duna is meghatározta a legnagyobb nagytáj: az(nagytáj neve) fejlődését.

95. A nagyeesű, gyors folyású folyó állandóan koptatja és mélyíti medrét. Ha ezt még időben a tektonikai mozgások is elősegítik, akkor idővel a kemény kőzetretegekbe nagyon szép szurdokvölgyek, szorosok vágódnak be, amik tanúsítják ennek a gigászi munkának a tájképi szépségét: pl. a Wachau-szoros vagy a magyarországi Dunakanyar, vagy más néven a

.....-szoros

96. Itt a folyó jobb partján a-hegység, míg

97. a bal partjánmagasodik.

98. Dél felé haladva, lecsökken az energiája és hatalmas szigetet épít a Duna Budapest előtt. Mi a sziget neve?

99. Jelentős mesterséges tájtalakítással is találkoztunk utunk során. A **bős–nagymarosi vízlépcső** tervezett kialakítása is ilyen. „Ez a Duna magyarországi és szlovákiai közös szakaszának komplex hasznosítására tervezett építmény. A vízlépcső létesítésének célja az energiatermelés, a

hajózhatóság biztosítása, az árvízvédelem és területfejlesztés volt. A létesítmény tervezett főbb egységei: a Dunakiliti mellett épülő mederzáró duzzasztómű, a Csallóközön végighúzózó üzemvíz-csatorna közepén a bősi eróművel és Nagymaros térségében a nagymarosi vízlépcső. A bősi erómű első ütemét 1986-ban, a nagymarosi erómű utolsó egységét pedig 1990-ben kellett volna üzembe helyezni. Eredeti formájában végül sosem valósult meg, mivel a magyar kormány a környezetvédők és civilek tiltakozásának hatására 1989-ben leállította a magyar oldalon az építkezéseket, 1992 májusában pedig felbontotta a szerződést az (akkor még) csehszlovák féllel. A csehszlovák oldalon ezt követően 1992 októberében a bősi erómű csatornájába (vagyis szlovák területre) terelték a Duna vizének 83%-át (és azóta is jogtalanul használja azt).” – olvashatjuk a Wikipédián.

A legdélebbi szigetközi dunai ágra jellemző, hogy időnként szárazra kerül a medre, a jelentős vízszintcsökkenés miatt. Mi a neve a folyónak?

„1972-ben épült meg Európa legnagyobb vízierőműve a Vaskapunál két duzzasztógáttal. Szerbia energiaellátásának 37,1%-át, Romániának pedig 27,6%-át ez az egy erómű biztosítja.” (Wikipédia)

A Vaskapu erómű

Forrás: Horváth Ferenc -<http://www.ipar.bkik.hu/>

A kép a szorosot mutatja

Forrás: gecnera.ro

100. Melyik szorosban jött létre ez a vízerőműrendszer?

Elhatároztuk a képeket látva és az elődeink: Széchenyi István, Baross Gábor munkássága előtt is tisztelegve, hogy a következő úti célunk ez lesz, ill. a torkolati rész felkeresése.

Orsova

Forrás:

<http://cdn.kisalfold.hu/common/kepgaleria/forumkep/202/B2018842.jpg>

Forrás: <http://hallepco-fishpass.eu/node/223>